

Ing. Martin Jahn

předseda Rady pro výzkum a vývoj
místopředseda vlády České republiky

Vážený pane předsedo,

Rádi bychom se na Vás obrátili s několika konkrétními návrhy, jak zlepšit a zefektivnit podporu výzkumu v České republice. Oceňujeme to, že se v posledních letech tato podpora ze strany státu zvyšuje: přesto vidíme řadu omezení, většinou formálního, ryze byrokratického charakteru, která účinnost vynaložených prostředků snižují.

Dovolíme si na některé nejpalcivější upozornit:

1) Zatímco Grantová agentura ČR, Grantová agentura AV ČR a některé další pracují podle delší dobu ustálených pravidel, drží se dlouhodobého kalendáře vypisování soutěží a kritéria jejich rozhodování jsou dosti průhledná, někteří jiní poskytovatelé (zejména resortní ministerstva) vypisují soutěže o velké finanční prostředky nekoncepčně a narychlo. Lhůty na zpracování příslušných projektů i na jejich hodnocení jsou pak doslova šibeniční. Administrativní náročnost těchto projektů je přitom zcela mimořádná a jejich zpracovávání efektivně blokuje vědeckou aktivitu řady pracovišť po mnoho týdnů. Jedním z důsledků tohoto systému je to, že jsou automaticky vyřazovány projekty, které vinou nepozornosti uchazečů obsahují často i jen podružné formální chyby (v mnoha případech sporné). Jsme hluboce přesvědčeni, že poskytovatelé by měli drobné formální nedostatky buď tolerovat, nebo po odhalení takovýchto chyb dát možnost je v krátké době opravit (doplnit chybějící údaj či podpis) a poté připustit opravený návrh do soutěže. Nevěříme, že by se při dobré vůli nedaly opravit formální detaily, které nikterak nemění obsah vlastního návrhu. Nedovedeme si představit, že by bylo úmyslem zákonodárce právě ono malicherné lpění na podružných formálních detailech, a to i za cenu velkých faktických ztrát. Nejlepší by bylo, kdyby zákon poskytovatele zavazoval k tomu, aby umožňovali opravy drobných formálních nedostatků.

2) Naléhavě doporučujeme, aby se z těchto důvodů v soutěžích o značné finanční prostředky používal dvoustupňový způsob hodnocení projektů, zcela obvyklý u různých mezinárodních poskytovatelů. V prvním kole by se hodnotily jen stručné předběžné přihlášky a teprve ti uchazeči, kteří by v tomto prvním kole uspěli, by byli vyzváni k vypracování definitivního objemnějšího návrhu. To by ušetřilo spoustu práce jak neúspěšným žadatelům, tak i posuzovatelům, kteří by museli podrobně studovat jen omezený počet rozsáhlých projektů.

3) Jsme přesvědčeni, že by všichni poskytovatelé měli být vyzváni, aby maximálně omezili rozsah informací, které v návrzích projektů vyžadují. Zvláště v případech velkých projektů (Výzkumná centra, Výzkumné záměry), ale i standardních grantových projektů některých resortních poskytovatelů se zdá, že poskytovatel se řídí zásadou, že množství popsaného papíru má být úměrné částce, o kterou se žádá. Poskytovatelé by měli vyžadovat pouze údaje skutečně naprosto nezbytné; v současné době se zdá, že se řídí zásadou zcela opačnou. Je nebezpečnou iluzí, že zvýšená byrokracie přináší lepší hospodaření; je tomu přesně naopak. Jako vzor jednoduchých a nebyrokratických metod při poskytování účelové podpory výzkumu nám mohou sloužit

některé soukromé nadace, jejichž efektivita při vytipování a podpoře skutečně špičkového výzkumu je nepopíratelná (např. The Wellcome Trust, Howard Hughes Medical Institute, Stanley Foundation).

4) Naléhavě doporučujeme, aby poskytovatelé maximálně umožňovali pružné a tedy hospodárné nakládání s prostředky, které po velmi náročném výběrovém řízení přidělí. Některé grantové agentury žádají plánování finančních prostředků na nákup drobných přístrojů nebo zahraničních cest na léta dopředu, a pak na dodržování těchto ryze formálně rozdělených „přihrádek“ trvají, což vede jen k administrativnímu zatížení vědecké práce a k plýtvání. Řešitelé musí mít v rámci zákona volnost v nakládání se svěřenými prostředky, a být hodnoceni za jejich efektivní použití a hlavně za dosažené výsledky, nikoli za formální splnění plánované struktury výdajů.

5) Jsme přesvědčeni, že hlavním a rozhodujícím kritériem při hodnocení žádostí o podporu výzkumu a vývoje musí být kvalifikace navrhovatele. V případě základního výzkumu tedy především publikace v prestižních vědeckých časopisech a knihách a ohlasy na ně, v případě aplikovaného výzkumu také realizované patenty, licence, léčebné postupy a jiné výstupy a jejich reálný finanční přínos. Důležitou součástí hodnocení musí být i hodnocení výstupů z řešení předchozích projektů uchazeče, což předpokládá náročné hodnocení a analýzu výsledků jedné soutěže předtím, než bude vypsána další. Praxe řady poskytovatelů (zejména MŠMT) je v současnosti bohužel opačná: veřejné soutěže o velké finanční prostředky se vypisují narychlo a ve spěchu, bez hodnocení výsledků minulé soutěže a bez snahy o kontinuitu podpory těch týmů, které prokazatelně dosahují špičkových výsledků v mezinárodním měřítku.

Vážený pane předsedo, **ve výzkumné komunitě sílí dojem, že mnozí hlavní poskytovatelé účelové podpory výzkumu se z jakéhosi důvodu snaží spíše znepříjemňovat život badatelům než opravdu co nejefektivněji podporovat kvalitní výzkum v této zemi.** Bylo by dobré, kdyby tento absurdní stav byl co nejdříve napraven. Poskytovatelé i výzkumníci jsou přece součástí stejného systému a jejich konečné cíle by měly být stejné. Jsme přesvědčeni, že změny, které navrhujeme, by významně přispěly k vyšší úrovni vědy a výzkumu v České republice a tím i k lepšímu využití nemalých prostředků věnovaných státem na podporu výzkumu a vývoje. K diskusi o těchto i dalších návrzích jsou Vám níže uvedení členové Učené společnosti ČR k dispozici.

V Praze, 6.12.2005

S textem tohoto otevřeného dopisu vyjádřili souhlas následující členové Učené společnosti České republiky:

Prof. RNDr. Jiří Bičák, DrSc., Dr.h.c.

Prof. MUDr. Jaroslav Blahoš, DrSc.

Prof. PhDr. Jan Bouzek, DrSc.

RNDr. Zdeněk Ceplecha, DrSc.

Prof. RNDr. Petr Čársky, DrSc.

Prof. PhDr. František Čermák, DrSc.

Doc. Ing. Jaroslav Doležel, DrSc.

Prof. RNDr. Pavel Drábek, DrSc.
Prof. Ing. Karel Dušek, DrSc., Dr.h.c.
RNDr. Vladimír Dvořák, DrSc.
Prof. MUDr. Milan Elleder, DrSc.
RNDr. E. Feireisl, DrSc.
prof. RNDr. Miloslav Feistauer, DrSc.
Prof. RNDr. Miroslav Fiedler, DrSc.
Doc. MUDr. Jiří Forejt, DrSc.
RNDr. Jiří Grygar, CSc.
Prof. PhDr. Eva Hajičová, DrSc.
Prof. RNDr. Martin Hampl, DrSc.
RNDr. Zdeňek Havlas, DrSc.
Prof. PhDr. Ivan Hlaváček, CSc.
Prof. Ing. Pavel Hobza, DrSc.
Prof. Ing. Jaroslav Holeček, DrSc.
Prof. RNDr. Václav Hořejší, CSc.
Prof. MUDr. Cyril Höschl, DrSc, FRCPsych,
Prof. RNDr. Josef Humlíček, CSc.
Prof. Ing. Michal Ilavský, DrSc.
RNDr. Zdeňek Jirák, CSc.
Prof. RNDr. Jana Jurečková, DrSc.
Prof. MUDr. Pavel Klener, DrSc.
Prof. RNDr. Jiří Komárek, DrSc.
Doc. RNDr. Jan Konvalinka, CSc.
Prof. RNDr. Oldřich Kowalski, DrSc.
Prof. RNDr. Jan Krajíček, DrSc.
Prof. Ing. Pavel Kratochvíl, DrSc., Dr.h.c.
Prof. RNDr. Michal Křížek, DrSc.
RNDr. Jan Květ, CSc.
Doc. RNDr. Julius Lukeš, CSc.
Prof. Ing. Vladimír Mareček, DrSc.
Prof. PhDr. Ivo Možný, CSc.
Prof. PhDr. Jiří Musil, CSc.
Prof. MUDr. Oldřich Nečas, DrSc.
Prof. RNDr. Jaroslav Nešetřil, DrSc.
Prof. RNDr. Václav Pačes, DrSc.
Prof. RNDr. Emil Paleček, DrSc.
Doc. RNDr. Luboš Perek, DrSc., Dr.h.c.
Prof. RNDr. Jan Peřina, DrSc.
Prof. PhDr. Miloslav Petrusek, DrSc.
Doc. Ing. Dr. Tech. Jaromír Plešek, CSc.
Prof. ThDr. Petr Pokorný, DrSc., Dr.h.c.
Prof. RNDr. Karel Procházka, DrSc.
Prof. RNDr. Aleš Pultr, DrSc.
Prof. RNDr. Vladimír Sklenář, DrSc.
Prof. MUDr. RNDr. Luboslav Stárka, DrSc.

Prof. RNDr. Jan Svoboda, DrSc.
Prof. Ing. arch. Vladimír Šlapeta, DrSc.
Prof. PhDr. František Šmahel, DrSc.
Ing. Vladimír Špirko, DrSc.
Ing. Zdeněk Šroubek, DrSc.
Prof. Ing. Karel Štulík, DrSc.
Prof. MUDr. Helena Tlaskalová, DrSc.
PhDr. Dušan Třeštík, CSc.
Prof. Ing. Karel Ulbrich, DrSc.
RNDr. Jiří Velemínský, DrSc.
Prof. RNDr. Bedřich Velický, CSc.
Doc. PhDr. Slavomil Vencl, DrSc.,
RNDr. Bořivoj Vojtěšek, DrSc.
Prof. MUDr. Vladimír Vonka, DrSc.
Prof. RNDr. František Vyskočil, DrSc.
Prof. RNDr. Boris Vyskot, DrSc.
Prof. RNDr. Jiří Wiedermann, DrSc.
Prof. RNDr. Alexander Ženíšek, DrSc.